

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Луначека Вадима Едуардовича

на дисертацію Рязанцевої Олександрії Віталіївни

«Формування готовності студентів магістерської підготовки до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти»,

поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (015 – Професійна освіта)

Актуальність дисертації О. В. Рязанцевої зумовлена посиленням впливу глобальних тенденцій у розвитку світової освіти на становлення системи вищої освіти в Україні. Цей процес характеризується посиленням уваги до систем дистанційного навчання та потребує створення адекватних педагогічних технологій. Кількість студентів, що навчається за дистанційною формою навчання, щороку зростає. У той же час в Україні бракує дисертаційних робіт як із загальної проблематики дистанційного навчання, так і окремих його аспектів, тому представлене дослідження є на часі та має значну наукову, методичну і технологічну цінність.

Авторка слушно розглядає дистанційне навчання як складову частину неперервної освіти, доводить перспективність цього напрямку, обґрунтовує важливість педагогічної комунікації в процесі навчання магістрів за дистанційною формою, необхідність розробки відповідних технологій. Висвітлюючи актуальність обраної теми, дисертантка акцентує увагу на низці суперечностей між: значним потенціалом педагогічної комунікації при організації дистанційної освіти студентів магістерської підготовки й недостатнім рівнем їхньої готовності до зазначеного виду діяльності; потребою визначення структурних компонентів готовності студентів

магістерської підготовки до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти та недосконалістю відповідних теоретичних розробок; необхідністю формування готовності студентів магістерської підготовки до здійснення педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти та недостатньою розробленістю технології у визначеному аспекті тощо.

Ураховуючи те, що подальший розвиток дистанційної освіти є нагальною потребою часу, виходячи з глобальних тенденцій розвитку освіти, положень Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та інших нормативних документів та з огляду на зазначену вище актуальність, тема дисертації О.В.Рязанцевої не викликає сумнівів. Представлена робота є складовою частиною дослідження, проведеного відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Сучасні освітньо-виховні технології в підготовці учителів». Державний реєстраційний номер 0111U008876. Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 6 від 23 грудня 2011 р.).

Дисертанткою логічно обґрунтовано вибір теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу дослідження. Правильно визначено мету роботи, що полягає у виявленні впливу теоретично обґрунтованої, розробленої та експериментально перевіреної технології формування готовності студентів магістерської підготовки до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти на підвищення рівня сформованості цієї готовності.

Успішне досягнення мети забезпечує й солідна джерельна база дослідження, що відповідає характеру наукових розвідок і складається з 313 позицій, в тому числі 16 іноземною мовою. Вдало дібрано комплекс загальнонаукових методів: теоретичних, емпіричних (діагностичних, обсерваційних, педагогічний експеримент), методів математичної

статистики, що дозволило дисертантці повністю виконати завдання дослідження.

У дисертації доведено, що в контексті реалій сьогодення саме система дистанційної освіти дозволяє оновити й суттєво розширити можливості студентів магістратури щодо задовільнення їх запитів на отримання якісних освітніх послуг. Досліджена авторкою проблема педагогічної комунікації в процесі дистанційної освіти є надзвичайно важливою і недостатньо дослідженою як у вітчизняних, так і в зарубіжних теоретичних напрацюваннях за цим напрямом.

Дисертанткою досить ґрунтовно виписано понятійно-термінологічний апарат дослідження з позицій компетентнісного підходу. Визначено структуру відповідної компетентності та її складників. Отже, можна констатувати високий рівень володіння авторкою одним із найважливіших теоретичних методів – термінологічним аналізом та спроможністю до операціоналізації понять. З матеріалів дисертації видно її обізнаність з основними загальнонауковими і конкретнонауковими методологічними підходами до педагогічних досліджень: системним, особистісно-орієнтованим, діяльнісним, андрагогічним тощо.

Значна увага дисертанткою приділена висвітленню сучасного стану дистанційної освіти в Україні та за її межами. Окреслені шляхи її подальшого розвитку. Рязанцева О.В. у своїй науковій роботі висуває й розв'язує низку складних завдань: визначає й розкриває теоретичні, методичні й технологічні особливості формування педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти; теоретично обґрунтовує педагогічну технологію формування педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти; розробляє її змістовне й організаційно-процесуальне наповнення, процедуру оцінювання результатів застосування відповідної технології.

Характеризуючи дисертаційну роботу Рязанцевої Олександри Віталіївни з позиції вперше отриманих найбільш суттєвих наукових результатів відзначимо, що реалізація наукового пошуку відображена в

науковій новизні дослідження, яка викладена автором системно, чітко і логічно. Свідченням і підтвердженням цього є й те, що більшість сформульованих у праці положень та представлених у рубриці «Наукова новизна та теоретичне значення результатів дослідження» досліджені вперше.

Дослідниця демонструє глибокі знання з історії та теорії досліджуваної проблеми, розуміється на сучасних концепціях дистанційної освіти, теорії комунікації, які мають значення для обраного напрямку наукового пошуку.

Одним із результатів роботи стало уточнення понять «дистанційна освіта», «комунікація», «педагогічна комунікація в умовах дистанційної освіти», компоненти готовності студентів магістерської підготовки до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти, конкретизовано перелік умінь, оволодіння якими сприяє ефективному формуванню готовності до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти.

Заслуговує на підтримку й позиція авторки щодо розгляду процесу формування педагогічної комунікації магістрів в умовах дистанційної освіти як одного із видів їх компетентності в майбутній професійній діяльності.

У якості узагальнення наукового пошуку автором запропоновано концептуальні підходи до структури готовності студента магістратури до педагогічної комунікації в умовах дистанційного навчання, яка має властивості цілісної, багатокomпонентної системи, теоретичну обґрунтованість, оригінальність, наукове підґрунтя і практичну доцільність.

Науково переконливим є представлення дисертанткою змісту й форм навчання в процесі реалізації педагогічної технології формування готовності студентів магістерської підготовки до педагогічної комунікації в умовах дистанційного навчання, відповідні науково-методичні розробки, що представлені в додатках до дисертації.

Отже, констатуємо, що наведені теоретичні положення та висновки дослідниці є достатньо обґрунтованими. Це дозволяє нам відзначити наукову

компетентність автора щодо теоретико-методологічних засад дослідження, які представлені на високому рівні наукового осмислення й узагальнення.

Про дієвість та практичну значущість розробленої О.В.Рязанцевою технології свідчать довідки про впровадження їх у навчальний процес Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, Харківського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету, Харківського національного університету радіоелектроніки.

У цілому дисертація складає позитивне враження. Це дослідження може бути кваліфіковане як суттєвий внесок у процес професійної педагогіки у закладах вищої освіти за дистанційною формою навчання.

Узагальнюючи вищезазначене наголошуємо, що вдалий вибір теми дисертації, опрацювання, уточнення й обґрунтування науково-поняттєвого апарату, якісне висвітлення досліджуваної проблеми, спроможність автора до глибокого аналізу в теоретико-педагогічному та методичному аспектах підтверджують високий професійний рівень О.В.Рязанцевої.

Вважаємо, що мета й завдання дослідження, поставлені дисертанткою, послідовно реалізовані. Структура дисертації є логічною і чіткою. Загальні висновки переконливо відображають результати здійсненого дослідження. Здобуті під час наукового пошуку основні результати дисертації висвітлено в публікаціях автора у фахових і міжнародних виданнях (дисертантка має 17 одноосібних публікацій). Матеріали дослідження обговорювались на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Автореферат адекватно відображає зміст дисертаційної роботи.

Оцінюючи дисертаційне дослідження О.В.Рязанцевої в цілому позитивно, можна вказати на певні дискусійні положення дисертаційної роботи й висловити деякі зауваження та пропозиції.

1. Дисертанткою проаналізовано належну кількість наукових джерел за тематикою дисертації, хоча доцільно було б більше уваги приділити відповідним дисертаційним роботам, у тому числі захищеним у

спеціалізованій вченій раді ХНПУ імені Г.С.Сковороди (роботи О. Борзенко, Г. Дегтярьової та інших).

2. Авторці рекомендуємо більш виважено ставитися до термінологічного поля дослідження. Перш за все до співвідношення таких понять, як «оцінювання» та «діагностування», «загальні» і «спеціальні» компетентності тощо.

3. У процесі роботи над дисертацією доцільно було більш ґрунтовно відобразити відмінності формування готовності до педагогічної комунікації в умовах навчання на першому (бакалавр) і другому (магістр) рівнях вищої освіти.

4. Дисертація значно б виграла за умови більш ґрунтовного висвітлення способів комунікації в межах конкретних дистанційних платформ підтримки дистанційної освіти, що використовуються провідними ЗВО України, наприклад, як: «Moodle», «A Tutor», «Claroline», «Sakai», «Prometheus», «Virtual University», «Web-Class KPI» та інші.

5. Доцільно було б висвітлити роль гаджетів у процесі педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти.

6. За результатами дисертаційної праці слід рекомендувати Рязанцевій О.В. розробити процедуру трансферу розробленої педагогічної технології формування готовності студентів магістерської підготовки до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти для широкого її використання в системі вищої освіти в Україні.

Проте висловлені зауваження і побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

Маємо підстави стверджувати, що подана до розгляду робота Рязанцевої О.В. «Формування готовності студентів магістерської підготовки до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти» має важливе значення для сучасної педагогічної теорії та практики й відповідає чинним вимогам щодо кандидатських дисертацій (пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету

Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами від 19.08.2015 року, Постанова Кабінету Міністрів України № 656). Отже, Олександра Віталіївна Рязанцева заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (015 – Професійна освіта).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри креативної педагогіки

і інтелектуальної власності Української

інженерно-педагогічної академії

[Handwritten signature] В.Е. Лунячек

